

ЕКОНОМІКА, МИСЛИВСТВОЗНАВСТВО

УДК 630*434: 630*662

І. М. ЖЕЖКУН ***ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОКІВ СТВОРЕННЯ
ЛІСОВИХ КУЛЬТУР НА ЗГАРИЩІ У ЧЕРНІГІВСЬКОМУ ПОЛІССІ***ДП «Новгород-Сіверська лісова науково-дослідна станція» УкрНДІЛГА*

Наведено результати порівняльного економічного аналізу прямих виробничих витрат на створення та догляд за мішаними лісовими культурами переважаючої схеми садіння 5рС31рДчрБп + чагар., що висаджувалися протягом 2009–2011 рр. на згарищі у Косачівському лісництві ДП «Остерське ЛГ». Визначено економічну доцільність садіння культур на згарищі типу лісорослинних умов В₂ у Чернігівському Поліссі через 2 роки після пожежі.

Ключові слова: згарище, лісові культури, прямі виробничі витрати, економічна доцільність, порівняльний економічний аналіз

Вступ. Останніми десятиріччями зростає негативний вплив на лісові екосистеми Світу, в т. ч. і України, як унаслідок змін клімату, так і антропогенного характеру [4]. Відбуваються періодичні спалахи всихання сосняків, ялинників, ясеневників, дубняків у різних регіонах країни, виникають осередки масових пожеж, як сталося у Херсонській та Чернігівській областях у 2008 та 2010 рр. Тому Державною цільовою програмою «Ліси України» на 2010–2015 роки (2009) та ще раніше «Концепцією реформування та розвитку лісового господарства» (2006) шляхами вирішення завдання «..підвищення стійкості лісових екосистем до негативних факторів навколишнього середовища, зростаючого техногенного навантаження та змін клімату» [3] визначено «..виращування стійких до екстремальних умов лісових біогеоценозів» [1]. Досягти цієї мети можливо виращуванням мішаних, біологічно стійкіших, ніж чисті однопорідні, насаджень як засобами запровадження поступових несучільних рубок і супутнього з ними природного відновлення зрубів, так і створенням мішаних лісових культур після суцільних рубок в умовах, де природне відновлення лісів не є можливим.

Після великих пожеж у Косачівському лісництві ДП «Остерське ЛГ», що відбулись у 2008 р., природне відновлення згарищ бажаними деревними породами виявилось неможливим [2]. Тому науковцями ДП «Новгород-Сіверська ЛНДС» для згарища були запропоновані різні варіанти створення мішаних лісових культур у різні строки після пожежі.

Мета досліджень. Крім лісівничого аспекту відтворення згарищ (строків садіння, типів створюваних культур, густоти, схем догляду за ними тощо) важливим питанням для лісогосподарських підприємств є економічна ефективність з точки зору мінімізації витрат коштів. *Метою* наших досліджень було порівняння прямих виробничих витрат на садіння та догляд за лісовими культурами, що створювалися на згарищі в ТЛУ В₂ протягом 2009, 2010 та 2011 рр. за схемою змішування 5рС31рДчрБп+чагар., та визначення доцільних за економічними критеріями (мінімізація прямих виробничих витрат) строків садіння після пожежі.

Методика досліджень. Під час досліджень застосовано методи порівняльного економічного аналізу [5], статистики та синтезу.

Результати та обговорення. Протягом 2009–2012 рр. на згарищі у Косачівському лісництві ДП «Остерське ЛГ» (ТЛУ В₂) було створено 378,0 га лісових культур з різними схемами змішування порід (табл. 1). Найбільшу кількість типів культур – 7 – було запроваджено на наступний рік після пожежі – у 2009 р. Але у 2010–2012 рр. їхня кількість суттєво зменшилась і становила від одного (2010 та 2012 рр.) до 4 (2011 р.) типів. Переважання за площею створення на згарищі протягом 3-х років схеми змішування лісових культур 5рС31рДчрБп + чагар. обумовило проведення економічного порівняльного аналізу прямих виробничих витрат саме для цих культур.

* © І. М. Жежкун, 2013

ЛІСІВНИЦТВО І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ

Харків: УкрНДЛГА, 2013. – Вип. 122

Таблиця 1

Структура типів лісових культур, створених на згарищі 2008 р., по роках за площею

Схеми змішування культур	Обсяги та питома вага створення типів лісових культур на згарищі за роками, га / %			
	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
5рСз1рБп + чагар. (Сз – 2,5 × 0,5; лист. – 2,5 × 0,75)	2,4 / 3,6	–	–	–
1рБп + чагар. 1рДчр + чагар. (2,5 × 0,75)	2,3 / 3,4	–	–	–
1рСз1рДчр + чагар. (Сз – 2,5 × 0,5; лист. – 2,5 × 0,75)	29,0 / 43,2	–	–	–
7рСз2рДчр1рБп + чагар. (Сз – 2,5 × 0,5; лист. – 2,5 × 0,75)	5,5 / 8,1	–	–	–
5рСз1рДчр + чагар. (Сз – 2,5 × 0,5; лист. – 2,5 × 0,75)	5,4 / 8,0	–	19,8 / 15,8	–
5рСз1рДчрБп + чагар. (Сз – 2,5 × 0,5; лист. – 2,5 × 0,75)	15,7 / 23,4	118,4 / 100,0	102,2 / 81,7	67,2 / 100,0
10Сз (1,0 × 0,75)	6,9 / 10,3	–	0,3 / 0,2	–
10рДчр + чагар.	–	–	2,9 / 2,3	–
Разом	67,2 / 100,0	118,4 / 100,0	125,2 / 100,0	67,2 / 100,0

У 2009 році лісові культури складом 5рСз1рДчрБп + чагар. були створені на загальній площі 15,7 га на 5 ділянках (кв. 61, вид. 5 – площею 0,8 га; кв. 61 вид. 10 – площею 9,8 га; кв. 65, вид. 5 – площею 2,2 га; кв. 66, вид. 4 – площею 0,5 га; кв. 88, вид. 3 – площею 2,4 га) (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахунок на 1 га фактичних прямих виробничих витрат із садіння, доповнень та доглядів за лісовими культурами за елементами витрат для культур, створених у 2009 р. на згарищі 2008 р. у Косачівському лісництві (схема 5рСз1рДчрБп + шелога; Сз – 2,5 × 0,5 м; листяні 2,5 × 0,75 м)

Кв., вид.	Прямі виробничі витрати за елементами та ділянками, грн / %			Всього прямих виробничих витрат, грн
	Заробітна плата	Паливно-мастильні матеріали	Хімічні засоби, інвентар	
2009 рік				
Кв. 61, вид. 5	733,79 / 39,8	62,66 / 3,4	1046,31 / 56,8	1842,76
Кв. 61, вид. 10	876,59 / 43,6	62,66 / 3,1	1070,89 / 53,3	2010,14
Кв. 65, вид. 5	1208,59 / 43,6	62,66 / 2,3	1496,49 / 54,1	2767,74
Кв. 66, вид. 4	1191,43 / 43,8	62,66 / 2,3	1467,49 / 53,9	2721,58
Кв. 88, вид. 3	876,69 / 43,6	62,66 / 3,1	1073,60 / 53,3	2012,95
<i>Середні за 1-й рік</i>	<i>977,42 / 43,0</i>	<i>62,66 / 2,8</i>	<i>1230,95 / 54,2</i>	<i>2271,03</i>
2010 рік				
Кв. 61, вид. 5	126,00 / 25,8	–	362,50 / 74,2	488,50
Кв. 61, вид. 10	266,70 / 34,6	–	504,00 / 65,4	770,70
Кв. 65, вид. 5	132,30 / 26,9	–	360,00 / 73,1	492,30
Кв. 66, вид. 4	399,00 / 37,8	–	655,50 / 62,2	1054,50
Кв. 88, вид. 3	450,18 / 55,7	–	357,41 / 44,3	807,59
<i>Середні за 2-й рік</i>	<i>274,84 / 38,0</i>	<i>–</i>	<i>447,88 / 62,0</i>	<i>722,72</i>
2011 рік				
Кв. 61, вид. 5	387,76 / 64,4	89,80 / 14,9	125,00 / 20,7	602,56
Кв. 61, вид. 10	38,55 / 9,1	149,45 / 35,5	233,48 / 55,4	421,48
Кв. 65, вид. 5	212,53 / 100,0	–	–	212,53
Кв. 66, вид. 4	Культури не атестовані у 2010 році (приживлюваність 38,9 %)			
Кв. 88, вид. 3	461,50 / 63,7	184,51 / 25,5	78,10 / 10,8	724,11
<i>Середні за 3-й рік</i>	<i>275,09 / 56,1</i>	<i>105,94 / 21,6</i>	<i>109,14 / 22,3</i>	<i>490,17</i>
Разом за 3 роки				
Кв. 61, вид. 5	1247,55 / 42,5	152,46 / 5,2	1533,81 / 52,3	2933,82
Кв. 61, вид. 10	1181,84 / 36,9	212,11 / 6,6	1808,37 / 56,5	3202,32
Кв. 65, вид. 5	1553,42 / 44,7	62,66 / 1,8	1856,49 / 53,5	3472,57
Кв. 66, вид. 4 (2 р.)	1590,43 / 42,1	62,66 / 1,7	2122,99 / 56,2	3776,08
Кв. 88, вид. 3	1788,37 / 50,5	247,17 / 6,9	1509,11 / 42,6	3544,65
<i>Середні за 3 роки</i>	<i>1472,32 / 43,5</i>	<i>147,42 / 4,4</i>	<i>1766,15 / 52,1</i>	<i>3385,89</i>

ЛІСІВНИЦТВО І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ

Харків: УкрНДЛГА, 2013. – Вип. 122

Найбільшу частка культур створювали навесні, решту – восени. Доповнення лісових культур також відбувалось як весною, так і восени. Частину площ культур засаджували силами власних працівників, решту – за допомогою структур підприємницької діяльності (наймані бригади).

У зв'язку з розповсюдженням на площі лісових культур акації білої в лісництві у 2011–2012 р. у значних обсягах були задіяні хімічні догляди за лісовими культурами (внесення різних гербіцидів) та механізовані догляди в міжряддях культур (зрізування акації мотокущорізами та дискування культиватором), що значно збільшило витрати на їхнє вирощування (табл. 3, 4).

Таблиця 3

Розрахунок на 1 га фактичних прямих виробничих витрат із садіння, доповнень та доглядів за лісовими культурами за елементами витрат, для культур, створених у 2010 р. на згарищі 2008 р. у Косачівському лісництві (схема 5рСз1рДчБп + шелога; Сз – 2,5 × 0,5 м; листяні 2,5 × 0,75 м)

Кв., вид.	Прямі виробничі витрати за елементами та ділянками, грн / %			Всього прямих виробничих витрат, грн
	Заробітна плата	Паливно-мастильні матеріали	Хімічні засоби, інвентар	
2010 рік				
Кв. 58, вид. 3	814,87 / 41,7	104,76 / 5,3	1036,60 / 53,0	1956,23
Кв. 68, вид. 1	835,09 / 42,3	104,76 / 5,3	1036,60 / 52,4	1976,45
<i>Середні за 1-й рік</i>	<i>824,98 / 42,0</i>	<i>104,76 / 5,3</i>	<i>1036,60 / 52,7</i>	<i>1966,34</i>
2011 рік				
Кв. 58, вид. 3	18,22 / 6,6	25,73 / 9,3	233,48 / 84,1	277,43
Кв. 68, вид. 1	149,94 / 83,6	29,40 / 16,4	–	179,34
<i>Середні за 2-й рік</i>	<i>84,08 / 36,8</i>	<i>27,57 / 12,1</i>	<i>116,74 / 51,1</i>	<i>228,39</i>
2012 рік				
Кв. 58, вид. 3	382,06 / 79,1	101,01 / 20,9	–	483,07
Кв. 68, вид. 1	1034,57 / 66,0	157,62 / 10,1	374,60 / 23,9	1566,79
<i>Середні за 3-й рік</i>	<i>708,32 / 69,1</i>	<i>129,32 / 12,6</i>	<i>187,30 / 18,3</i>	<i>1024,93</i>
Разом за 3 роки				
Кв. 58, вид. 3	1215,15 / 44,7	231,50 / 8,5	1270,08 / 46,8	2716,73
Кв. 68, вид. 1	2019,60 / 54,3	291,78 / 7,8	1411,20 / 37,9	3722,58
<i>Середні за 3 роки</i>	<i>1617,38 / 50,2</i>	<i>261,64 / 8,1</i>	<i>1340,64 / 41,7</i>	<i>3219,66</i>

Для економічного порівняльного аналізу фактичних прямих виробничих витрат на створення лісових культур за схемою змішування 5рСз1рДчБп + чагар. на другий рік після пожежі (2010 р.) взято дві ділянки: кв. 58, вид. 3, площею 2,3 га та кв. 68, вид. 1, площею 6,0 га (див. табл. 3).

Таблиця 4

Розрахунок на 1 га фактичних прямих виробничих витрат із садіння, доповнень та доглядів за лісовими культурами за елементами витрат, створеними у 2011 р. на згарищі 2008 р. у Косачівському лісництві (схема 5рСз1рДчБп + шелога; Сз – 2,5 × 0,5 м; листяні 2,5 × 0,75 м). Лісові культури 2011 року

Кв. вид.	Прямі виробничі витрати за елементами та ділянками, грн / %			Всього прямих виробничих витрат, грн
	Заробітна плата	Паливно-мастильні матеріали	Хімічні засоби, інвентар	
2011 рік				
Кв. 52	1886,23 / 49,9	394,73 / 10,4	1502,10 / 39,7	3783,06
Кв. 67, вид. 4	829,55 / 41,5	272,21 / 13,6	898,25 / 44,9	2000,01
<i>Середні за 1-й рік</i>	<i>1357,89 / 47,0</i>	<i>333,47 / 11,5</i>	<i>1200,18 / 41,5</i>	<i>2891,54</i>
2012 рік				
Кв. 52	1026,14 / 56,0	287,55 / 15,7	518,76 / 28,3	1832,45
Кв. 67, вид. 4	Ніяких заходів не проводили			
<i>Середні за 2-й рік</i>	<i>513,07 / 56,0</i>	<i>143,78 / 15,7</i>	<i>259,38 / 28,3</i>	<i>916,23</i>
Разом за 2 роки				
Кв. 52	2912,37 / 51,9	682,28 / 12,1	2020,86 / 36,0	5615,51
<i>Середні за 2 роки</i>	<i>1870,96 / 49,1</i>	<i>477,25 / 12,5</i>	<i>1459,55 / 38,4</i>	<i>3807,76</i>

На третій рік після пожежі (2011 р.) було відібрано для аналізу ще дві ділянки лісових культур, створені на згарищі 2008 р., – у кв. 52, площею 42,1 га та у кв. 67, вид. 4, площею 1,6 га (див. табл. 4).

Виходячи з даних табл. 2, на п'яти ділянках культур, створених на згарищі у 2009 р., загальні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га площі за 3 роки коливались у межах від 2933,82 грн (кв. 61, вид. 5) до 3776,08 грн (кв. 66, вид. 4) та в середньому становили 3385,89 грн (табл. 5). Різниця у витратах становила 842,26 грн/га, або 28,7 % $((3776,08 - 2933,82) / 2933,82 \times 100)$, коефіцієнт мінливості показника – 9,6 %.

Таблиця 5

Статистичні показники за параметром загальних прямих фактичних виробничих витрат за 3 роки (2009–2011 рр.) на 1 га лісових культур, створених у 2009 р. на згарищі 2008 р. у Косачівському лісництві (за 5-ма ділянками)

Статистичний показник	Значення показника	$\pm m$	<i>T</i>
Кількість спостережень, шт.	5	–	–
Основне відхилення, грн	325,20	102,84	–
Середня величина, грн	3385,89	145,44	23,3
Коефіцієнт мінливості, %	9,60	3,07	–
Точність дослід, %	4,30	–	–
Максимальне / мінімальне значення, грн	3776,08 / 2933,82	–	–

Лісові культури, створені на згарищі на другий рік після пожежі (2010 р.), за 3 роки вирощування мали порівняно менші загальні прямі виробничі витрати (див. табл. 3), ніж ті, що закладали у перший (2009) рік. Так на 1 га у кв. 58, вид. 3 вони сягали 2716,73 грн, а у кв. 68, вид. 1 – 3722,58 грн, а в середньому – 3219,66 грн. Різниця за 3 роки вирощування між середніми прямими фактичними виробничими витратами на 1 га лісових культур, створених у 2009 та 2010 рр., становила 166,16 грн, або 5,2 % $((3385,89 - 3219,66) / 3219,66 \times 100)$.

За роками найбільші обсяги прямих виробничих витрат для лісових культур 2009, 2010 та 2011 рр. створення припадали на перший рік – рік їхнього садіння. Найменші обсяги середніх прямих виробничих витрат для лісових культур 2009 р. створення були на третій рік після садіння – 490,17 грн (див. табл. 2), а для культур 2010 р. створення – на другий рік після садіння – 228,39 грн (див. табл. 3).

Лісові культури 2011 р. створення на різних ділянках дуже суттєвою різнилися за кількістю запроваджених заходів догляду, а відповідно, і прямих виробничих витрат. Так, у кв. 52 (площа 42,1 га) за 2 роки прямі фактичні виробничі витрати на 1 га склали 5615,51 грн, а у кв. 67, вид. 4, де стан культур на другий рік після садіння був значно кращим і ніякі заходи на ділянці не проводилися взагалі, – лише 2000,01 грн (різниця у 2,8 разу).

На ділянках лісових культур у кв. 52 протягом першого року їхнього створення проводили заходи боротьби з акацією у міжряддях: зрізування її мотокущорізом «Stihl SS-450», мехдогляд з дискуванням КЛБ-1,7 та ручний догляд з викошуванням трави косою. Також був проведений один агротехнічний догляд руками у рядах культур.

Наступного року також здійснювали механізований догляд міжрядь мотокущорізом та їхнє дискування. Додатково до механічних заходів боротьби з акацією у 2012 р. був здійснений один хімічний догляд – обприскування міжрядь гербіцидом «Гліфосат».

На іншій ділянці (кв. 67, вид. 4) як заходи боротьби з акацією проведено лише підготовку ґрунту з одночасним внесенням гербіциду «Раундап». Заходів з догляду у міжряддях у перший та наступні роки не проводили. Відповідно маємо на 1 га цих культур найменші прямі виробничі витрати.

Середні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га лісових культур, створених на згарищі на третій рік після пожежі (2011 р.), за 2 роки сягали 3807,76 грн та були порівняно вищими за такі для культур 2009 (табл. 6) та 2010 рр. (див. табл. 3).

Таблиця 6

Статистичні показники за параметром загальних прямих фактичних виробничих витрат за 2 перші роки (2009–2010 рр.) на 1 га лісових культур, створених у 2009 році на згарищі 2008 р. у Косачівському лісництві (за 5-ма ділянками)

Статистичний показник	Значення показника	$\pm m$	T
Кількість спостережень, шт.	5	–	–
Основне відхилення, грн	547,08	173,00	–
Середня величина, грн	2993,75	244,66	12,2
Коефіцієнт мінливості, %	18,27	5,97	–
Точність дослід, %	8,17	–	–
Максимальне / мінімальне значення, грн	3776,08 / 2331,26	–	–

Отже, за перші 2 роки середні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га лісових культур 2009 р. закладання становили 2993,75 грн (менші порівняно з культурами 2011 р. на 814,01 грн, або на 27,2 % $((3807,76 - 2993,75) / 2993,75 \times 100)$). Середні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га лісових культур 2010 р. створення за 2 перші роки вирощування становили 2194,73 грн, що на 1613,03 грн, або на 73,5 % $((3807,76 - 2194,73) / 2194,73 \times 100)$ менше, ніж для культур 2011 р. садіння.

Таким чином, за параметром середніх фактичних прямих виробничих витрат порівняно менш витратними є лісові культури 2010 р. садіння (другий рік після пожежі). В середньому на 5,2 % від них (у підсумку за трьома роками) дорожчими виявилися лісові культури 2009 р. створення. Найдорожчими за період у 2 перші роки вирощування визначено лісові культури 2011 р. садіння через значні обсяги механічних, а іноді й хімічних заходів боротьби з акацією.

За елементною структурою прямих виробничих витрат майже половина їхніх обсягів припадає на заробітну плату: для лісових культур 2009 р. створення це становить в середньому за 3 роки 43,5 %, для культур 2010 р. садіння за цей самий період – 50,2 %, а для культур 2011 р. садіння за 2 роки – 49,1 % (див. табл. 2, 3, 4). Решту прямих виробничих витрат становлять вартість паливно-мастильних матеріалів, хімічних засобів та інвентарю. Частка паливно-мастильних засобів у структурі прямих виробничих витрат при вирощуванні культур поступово зростає з роками – при збільшенні періоду від строку пожежі до часу садіння культур – найменшою (4,4 %) вона була для культур 2009 р. садіння, для культур 2010 р. створення вона дорівнювала 8,1 % та була найбільшою (12,5 %) для культур 2011 р. садіння. Це пов'язане зі збільшенням обсягів механічних та хімічних доглядів за культурами із застосуванням техніки при боротьбі з розповсюдженням акації білої на згарищі на другий–третій роки після пожежі.

Структуру фактичних прямих виробничих витрат на 1 га лісових культур за роками вирощування на згарищі 2008 р. в Косачівському лісництві наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Структура фактичних прямих виробничих витрат на 1 га лісових культур за роками вирощування, створених на згарищі 2008 року у Косачівському лісництві

Показник	Значення показника за роком створення лісових культур та кв., вид.				
	Лісові культури 2009 року				
	Кв.61 вид. 5	Кв.61 вид. 10	Кв.65 вид. 5	Кв.66 вид. 4	Кв.88 вид. 3
Загальні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га за 3 роки, грн/%	<u>2933,82</u> 100,0	<u>3202,32</u> 100,0	<u>3472,57</u> 100,0	<u>3776,08</u> 100,0	<u>3544,65</u> 100,0
У т. ч.: за 2 перші роки	<u>2331,26</u> 79,5	<u>2780,84</u> 86,8	<u>3260,04</u> 93,9	<u>3776,08</u> 100,0	<u>2820,54</u> 79,6
у перший рік (2009 р.)	<u>1842,76</u> 62,8	<u>2010,14</u> 62,8	<u>2767,74</u> 79,7	<u>2721,58</u> 72,1	<u>2012,95</u> 56,8
у другий рік (2010 р.)	<u>488,50</u> 16,7	<u>770,70</u> 24,1	<u>492,30</u> 14,2	<u>1054,50</u> 27,9	<u>807,59</u> 22,8
у третій рік (2011 р.)	<u>602,56</u> 20,5	<u>421,48</u> 13,1	<u>212,53</u> 6,1	Л/к списані	<u>724,11</u> 20,4

ЛІСІВНИЦТВО І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ

Харків: УкрНДЛГА, 2013. – Вип. 122

Закінчення табл. 7

Показник	Значення показника за роком створення лісових культур та кв., вид.				
Лісові культури 2010 року					
	Кв. 58 вид.3	Кв. 68 вид. 1	–	–	–
Загальні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га за 3 роки, грн/%	<u>2716,73</u> 100,0	<u>3722,58</u> 100,0	–	–	–
У т. ч.: за 2 перші роки	<u>2233,66</u> 82,2	<u>2155,79</u> 57,9	–	–	–
у перший рік (2010 р.)	<u>1956,23</u> 72,0	<u>1976,45</u> 53,1	–	–	–
у другий рік (2011 р.)	<u>277,43</u> 10,2	<u>179,34</u> 4,8	–	–	–
у третій рік (2012 р.)	<u>483,07</u> 17,8	<u>1566,79</u> 42,1	–	–	–
Лісові культури 2011 року					
	Кв. 52	Кв. 68 вид. 1	–	–	–
Загальні фактичні прямі виробничі витрати на 1 га за 2 роки, грн/%	<u>5615,15</u> 100,0	<u>2000,01</u> 100,0	–	–	–
у перший рік (2011 р.)	<u>3783,06</u> 67,4	<u>2000,01</u> 100,0	–	–	–
у другий рік (2012 р.)	<u>1832,45</u> 32,6	–	–	–	–

Найбільші за обсягами витрати припадають на перші два роки вирощування лісових культур (від 57,9 % до 93,9 %). За роками обсяги витрат суттєво зменшуються: максимальними вони є у перший рік, а мінімальними, зазвичай, – на третій. Збільшення частки витрат на третій рік порівняно з другим, як, наприклад, у кв. 65, вид 5 (лісові культури 2009 р. садіння) та у кв. 68, вид. 1 (лісові культури 2010 р. створення), обумовлене недостатністю доглядів у попередньому році, що призвело до погіршення стану культур.

Треба зазначити, що на аналізованих ділянках лісових культур на згарищі 2008 р. у Косачівському лісництві не простежується чітко визначеної технології здійснення агротехнічних доглядів за лісовими культурами. Перелік заходів боротьби з акацією на різних ділянках у відповідні роки суттєво відрізняється, що суттєво позначається на собівартості культур.

Висновки.

1. На відміну від лісівничих критеріїв (через 3 і більше років) [2, 4] за економічними показниками (мінімальних прямих виробничих витрат) лісові культури на згарищі в ТЛЮ В₂ у Поліссі доцільно створювати через 2 роки після пожежі. При садінні лісових культур у пізніші строки (через 3 роки після пожежі й більше) зростають витрати підприємств на агротехнічні та хімічні догляди для боротьби із заростанням ділянок небажаною деревною, кущовою та трав'яною рослинністю.

2. Майже половину прямих виробничих витрат в перші 2–3 роки вирощування лісових культур на згарищі становить заробітна плата. Частка витрат на паливно-мастильні матеріали збільшується зі зростанням періоду від дати пожежі до початку створення культур (від 4,4 % при садінні культур на наступний рік після пожежі до 12,5 % – при створенні культур на третій рік після пожежі).

3. Найбільші за обсягами витрати для заліснення згарища відбуваються у перший (рік садіння) та наступний за ним рік від створення культур, поступово зменшуючись при достатній кількості та якості доглядів за ними в цей період.

4. Подальшим необхідним завданням є розробка схем садіння та агротехніки вирощування лісових культур для умов згарища в ТЛЮ В₂ Українського Полісся, оптимальних як за лісівничими, так і економічними критеріями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна цільова програма «Ліси України» на 2010–2015 роки [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. № 977. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/977-2009-п>.

2. Дослідження ефективних методів відновлення соснових деревостанів на згаріщах ДП «Остерське ЛГ»: науковий звіт / ДП «Новгород-Сіверська ЛНДС»; кер. А.М. Жежкун. – Новгород-Сіверський, 2009.– 84 с.

3. Концепція реформування та розвитку лісового господарства. Схвалено розпорядженням Кабінету міністрів України від 18 квітня 2006 року № 208–р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/208-2006-р>.

4. Матеріали міжнародної конференції, присвяченої питанням адаптації лісів і лісового господарства до змін клімату, з наголосом на стан лісів і висновки для науки, політики і практики (Швеція, Умеа, 25–28 серпня 2008 р.). – Режим доступу: http://www.uriffm.org.ua/files/sweden08_zvit.pdf. – Назва з екрану.

5. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г. В. Савицкая. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Инфра-М, 2009. – 536 с.

Zhezhkun I. N.

ECONOMIC EVALUATION FOR THE YEARS OF FOREST PLANTATIONS CREATION ON THE BURNT AREAS IN THE CHERNIGOV POLESIE

State Enterprise “Novgorod–Severska Forest Research Station” of URIFFM

The results of a comparative economic analysis of direct production costs for the mixed forest plantations creation and tending using planting scheme 5nPp1nOpBd + bushes are presented. The plantations were planted during 2009–2011 on the burnt areas in Kosativsky forestry SE «Ostersky FE». Economic expediency for crops planting on the burnt areas in the pine forest type B₂ in Chernigov Polesie through 2 years after the fire are determined. Planting of forest plantations at a later date (3 years after the fire and more) is growing expenses of enterprises on agrotechnical and chemical treatments for the controlling of plots overgrowing by unwanted trees, bushes and grass.

The largest costs volume is necessary for afforestation of burnt areas during the first two years of creating cultures. The costs are gradually reduced over the years if sufficient quantity and quality tendings for forest plantations are realized during the first and second years of planting.

К е у w o r d s : burnt area, forest plantations, direct production costs, economic efficiency, comparative economic analysis.

Жежкун И. Н.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ ЛЕТ СОЗДАНИЯ ЛЕСНЫХ КУЛЬТУР НА ГАРЯХ В ЧЕРНИГОВСКОМ ПОЛЕСЬЕ

ГП «Новгород-Северская лесная научно-исследовательская станция» УкрНИИЛХА

Приведены результаты сравнительного экономического анализа прямых производственных затрат на создание и уход за смешанными лесными культурами преобладающей схемы посадки 5pCo1pDoBn + куст., которые высаживались на протяжении 2009–2011 гг. на гарях в Косачивском лесничестве ГП «Остерское ЛХ». Определена экономическая целесообразность посадки культур на гарях типа лесорастительных условий B₂ в Черниговском Полесье через 2 года после пожара.

К л ю ч е в ы е с л о в а : гарь, лесные культуры, прямые производственные затраты, экономическая целесообразность, сравнительный экономический анализ.

E-mail: desna-90@rambler.ru

Одержано редколлегією 15.10.2013